

Vass Gyula

IPARBIZTONSÁGI, TŰZVÉDELMI ÉS KATASZTRÓFAVÉDELMI KUTATÁSOK A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEMEN

Absztrakt

Magyarországon az egységes katasztrófavédelmi rendszer megteremtésével párhuzamosan folyt a felsőfokú katasztrófavédelmi képzés kialakítása és fejlesztése. 2012. évben a Nemzeti Közszolgálati Egyetem szervezetében létrehozott Katasztrófavédelmi Intézet az egyetemi stratégiák és a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, mint megrendelő igényei szerint végzi oktatásfejlesztési, oktatási és tudományos tevékenységét.

Jelen cikkben a szerző áttekintő módon mutatja be az egyetemen folyó katasztrófavédelmi felsőoktatási és doktori képzés, valamint tudományos kutatási tevékenység főbb jellemzőit különös tekintettel az iparbiztonsági és hatósági tevékenységre.

Kulcsszavak: felsőoktatás, PhD doktori képzés; tudományos kutatás; katasztrófavédelem, iparbiztonság

RESEARCH ON INDUSTRIAL SAFETY, FIRE PROTECTION AND DISASTER MANAGEMENT AT THE UNIVERSITY OF PUBLIC SERVICES

Abstract

The development of higher education in disaster management went hand in hand with the establishment of the unified system of disaster management. The Institute of Disaster Management, being a part of the National University of Public Service (NUPS) founded in 2012, performs educational and scientific activities in line with the university strategies and

the needs of its supervisor, the National Directorate General for Disaster Management, Ministry of Interior.

In this article, the author provides an overview of the university's disaster management higher education and doctoral education, as well as the main characteristics of scientific research activities, with a particular focus on industrial safety and official activities.

Key words: higher education, PhD education; scientific research; disaster management, industrial safety

1. BEVEZETŐ

A Nemzeti Közszerológati Egyetem (továbbiakban: NKE) meghatározó szerepet tölt be Magyarországon a közigazgatási felsőoktatási képzésében. Az NKE biztosítja, hogy kellő létszámú és kimagasló szakmai felkészültségű alap, mester szintű és PhD doktori végzettségű közszerológati szakember álljon a magyar közigazgatás rendelkezésére. [1]

A Katasztrófavédelmi Intézet az NKE Rendészettudományi Karának egyik oktatási egysége, ahol államtudományi képzési területen folyik rendészeti felsőoktatási tevékenység. Az Intézet és a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) közötti kapcsolatot együttműködési megállapodás rögzíti. A tanulmányi és oktatásszervezési feladatokat az Intézet Katasztrófavédelmi Oktatásszervezési Osztálya végzi. Az Intézetben folytatott oktatási tevékenység célja olyan szakemberek képzése, akik katasztrófavédelmi szerveknél, hivatásos, önkormányzati és létesítményi tűzoltóságoknál, közigazgatási, valamint gazdasági szervezeteknél katasztrófavédelmi jogi és igazgatási, műveletirányító és parancsnoki feladatok ellátására lesznek alkalmasak. [2]

A Katasztrófavédelmi Intézet (a továbbiakban: KVI) képzési portfóliójába tartozik a Katasztrófavédelem alapszak és a Katasztrófavédelem mesterszak. A katasztrófavédelemi alapképzés során a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetekben betöltendő első tiszti beosztás ellátásához szükséges szakmai tevékenységre készítik fel a hallgatókat, míg a mesterképzés a katasztrófavédelem szakembereinek rendészeti vezetővé válásához ad megfelelő szakirányú képzettséget. A katasztrófavédelmi felsőoktatás kiemelt feladata - a

katasztrófavédelmi tisztképzésen túl - a tűzvédelemmel, a polgári védelemmel, valamint az iparbiztonsággal foglalkozó felsőfokú végzettséggel rendelkező szakember utánpótlás biztosítása is, amely a katasztrófavédelem különböző szakterületi szabályozásának hatálya alá tartozó gazdálkodó szervezetek, önkormányzatok és társadalmi szervezetek szakember-utánpótlása érdekében történik. A képzések alap-, és mesterképzésben, valamint szakirányú továbbképzésben folynak. Az alapképzési szakon önálló szakképzettséget eredményező, speciális szaktudást biztosító katasztrófavédelmi szervező végzettség szerezhető katasztrófavédelmi műveleti, tűzvédelmi és mentésirányítási, valamint iparbiztonsági szakirányon. A mestervégzettséget szerzettek jelentkezhettek az egyetem PhD doktori képzésére is. [3]

Jelen tanulmányban a szerző ismerteti és értékeli az egyetemen folyó katasztrófavédelmi felsőoktatási és doktori képzés, valamint tudományos kutatási tevékenység főbb jellemzőit.

2. KATASZTRÓFAVÉDELMI FELSŐOKTATÁS A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM SZERVEZETÉBEN

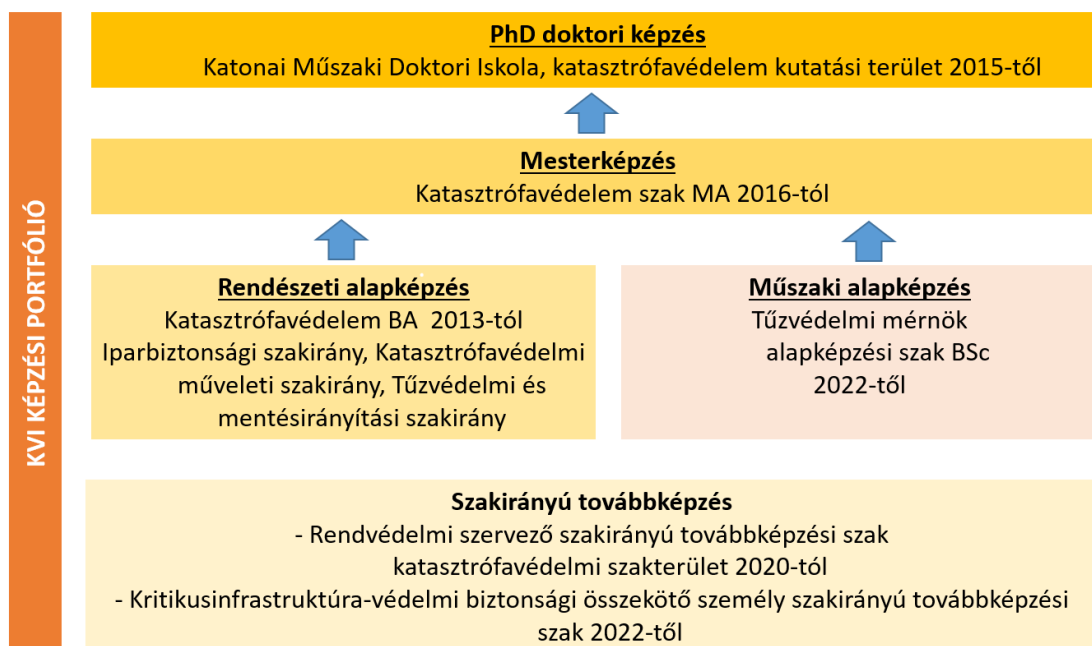
Az egységes katasztrófavédelmi rendszer 2012. évi létrehozásával párhuzamosan folyt a katasztrófavédelmi felsőoktatási képzés kialakítása és fejlesztése. Az Intézet a védelmi igazgatási alap-, és mesterképzési szakok kifuttatásával párhuzamosan 2013-tól katasztrófavédelmi alapképzést, majd 2016-tól katasztrófavédelmi mesterképzést indított be. A 2016/2017-es tanév végén kifutott a védelmi igazgatási mesterképzés és a védelmi igazgatási alapképzés. Az Intézetben az oktatás a Katasztrófavédelem alap-, és mesterképzésben a budapesti Hungária körúton lévő egyetemi telephelyen folyik. 2020. évtől van lehetőség a katasztrófavédelemhez érkező diplomával rendelkező munkatársak számára a rendvédelmi szervező szakirányú továbbképzési szak katasztrófavédelmi tagozatán történő három félév időtartamú tanulmányok folytatására a felsőfokú szakmai végzettség megszerzése érdekében. [4]

Az államigazgatási szervezetek tevékenységét megalapozó jogi és igazgatási képzés mellett megjelent a katasztrófavédelmi és azon belül elsősorban a tűzvédelmi jogi szabályozás végrehajtásában érintett gazdasági szereplők képzési igénye is, amely szükségessé teszi a

jelen kor egyre változó tűzvédelmi mérnöki képesítési kompetenciákkal és tervezői jogosultsággal rendelkező magas színvonalon képzett szakemberek felkészítését. A tűzvédelmi mérnöki képzésnek az NKE bázisán történő létrehozása az Intézet kiemelt fejlesztési feladata lett. Ezzel a szak a létesítési eljárása lezárult és 2022 szeptemberében, a szakindítási folyamat eredményeként, megkezdődhetett a képzés. [5]

Az elmúlt két év oktatásfejlesztési előkészítő munkájának köszönhetően 2022. februárjától kritikusinfrastruktúra-védelmi biztonsági összekötő személy szakirányú továbbképzési szak indult, amelynek a célja olyan korszerű jogi és szakmai ismeretekkel rendelkező szakemberek képzése, akik komplex módon képesek a létfontosságú rendszerek és létesítmények védelmével kapcsolatos üzemeltetőt érintő biztonsági összekötői szakmai feladatok ellátására. A képzést a KVI a BM OKF együttműködésével és szakmai támogatásával indította el. A kijelölt létfontosságú rendszereket és létesítményeket üzemeltető szervezetek és gazdálkodók részéről a képzés iránti nagy érdeklődésre tekintettel a KVI 2022. szeptemberében is indított egy kurzust. Az intézet jelenlegi képzési portfólióját az 1. számú ábra mutatja be részletesen.

1. ábra: Az RTK KVI képzési portfóliója 2022-évben. [3]

A Ludovika Campus Projekt II. ütemében tervezetten 2026. évben valósulhatnak meg a katasztrófavédelmi speciális képzési központ szükséges létesítményei, amelyek nemzetközi szinten is egyedülállóan fogják biztosítani a meglévő katasztrófavédelmi alap-, és

mesterképzés, a tűzvédelmi mérnöki alapképzés, valamint a rendvédelmi szervező és a kritikusinfrastruktúra-védelmi biztonsági összekötő személy szakirányú továbbképzések oktatási feltételeit. A KVI szervezete a jelen fejezetben leírt képzésfejlesztési eredményekhez igazítottan jelenleg a 2. számú ábrán bemutatott szervezeti egységekből áll.

2. ábra: Az RTK KVI szervezeti felépítése 2022-ében. [3]

Katasztrófavédelmi speciális képzési központ

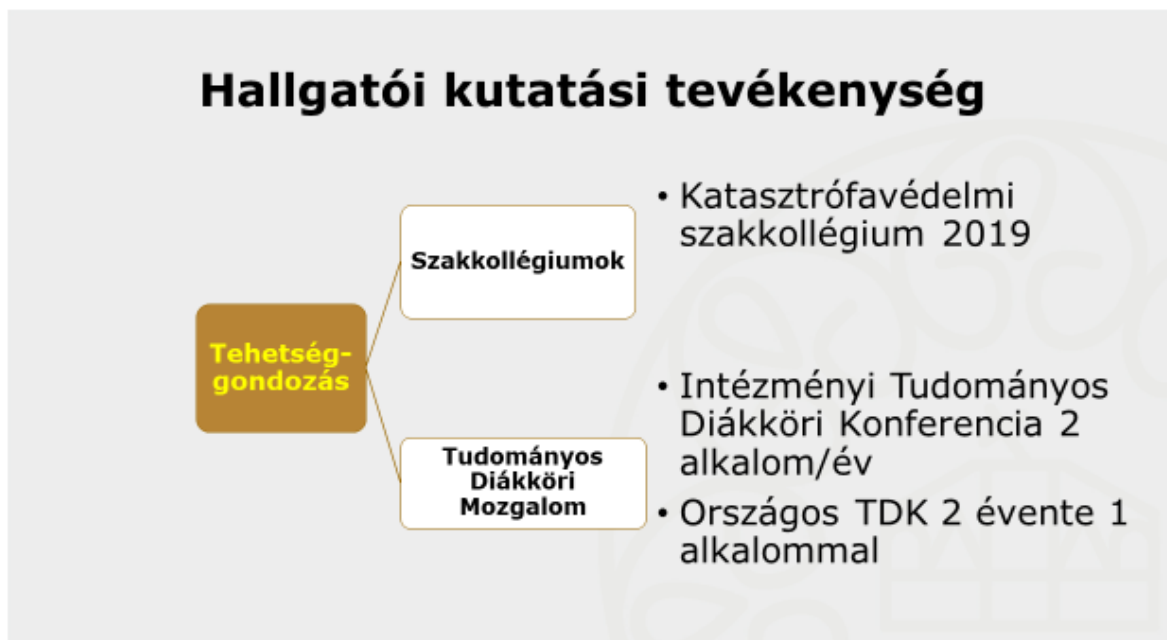
- 60 fő irodai, 220 fő hallgatói kollégiumi elhelyezés,
- 4 szerállásos gyakorló órs gyakorló térrel, mászóház, tömlőszárító torony,
- tűzszimulációs gyakorló pálya,
- 15 főre tűzvédelmi laboratórium,
- 20 főre tűzvédelmi számítógépes terem,
- mérnöki tervező és elemző szoftverek

3. KATASZTRÓFAVÉDELMI ÉS IPARBIZTONSÁGI HATÓSÁGI TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG

Az intézet kutatási-fejlesztési és innovációs feladatait az NKE szaktevékenységének rendszerében és annak egyetemi szintű stratégiája alapján végzi, és igazodik a BM OKF éves kutatási célkitűzéseivel. A tudományos kutatás a szaktanszékek bázisán működő kutatóműhelyeken folyik. Az intézet nem rendelkezik kutatói beosztásokkal, így az intézeti

tudományos munka elsősorban az oktatók és a hallgatók ezen irányú tudományos tevékenységén alapul. A tudományos kutatási tevékenység összekapcsolódik az egyéni oktatói és hallgatói kiválósági projektek, a PhD doktori képzés, a felsőoktatási képzésfejlesztés (szaklétesítés és szakindítás), a tananyag-fejlesztési tevékenység tudományos eredményeivel. A hallgatók részére rendelkezésre állnak az intézményi és országos tudományos diákköri konferenciák, a szakdolgozat és a diplomamunka keretében végzendő tudományos munkában való részvételi lehetőség. Ezekon túl 2019. évben megalakult a Katasztrófavédelmi Szakkollégium is, amely szintén a hallgatói tudományos tevékenység támogatását biztosítja. [7]

Évente az Intézet szervezésében megrendezésre kerül egy, a tudomány ünnepéhez kapcsolódó és a Katasztrófák Csökkentésének Világnapjával összefüggő katasztrófavédelmi témájú konferencia. Ezen túl szakmaspecifikus konferenciákat is szervez az Intézet, mint például az iparbiztonsági és a tűzvédelmi szakmai napok. Az utóbbi keretében 2022. évben másodszor került megrendezésre a Tűzvédelmi Mérnöki és Katasztrófavédelmi Nemzetközi Tudományos Videó-konferencia (2nd Fire Engineering & Disaster Management Prerecorded International Scientific Conference), amely jelentős nemzetközi részvétellel, 21 külföldi előadó és 6 külföldi egyetem közreműködésével valósult meg. Az Intézet tanszékei társszervezőként is részt vesznek különböző hazai és nemzetközi konferenciák megrendezésében. A tanszékek

oktatói állománya rendszeresen bemutatkozik nemzetközi konferenciákon, ahol előadásokat is tartanak. Az intézet oktatási portfóliójához szükséges tananyag egyetemi tankönyv és jegyzet formájában többségében rendelkezésre áll, amelyek elsősorban az oktatói tudományos kutatás és PhD képzés eredményeként jönnek létre.

Az Intézet munkatársai aktívan részt vettek számos egyetemi kiadvány megjelenésében. A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság által támogatott tudományos periodika a VÉDELEM TUDOMÁNY, amely valamennyi katasztrófavédelmi szakterületen működtet szekciót (polgári védelem, tűzvédelem, iparbiztonság, vízügy és vízvédelem). A BM OKF feladat- és hatásköreivel kapcsolatos szakmai és tudományos publikációk legszélesebb körben a VÉDELEM Online rendszerében található meg. A katasztrófavédelmi témájú tudományos munkák publikálására elsősorban a Nemzeti Közszolgálati Egyetem katasztrófavédelmi szekciójával (témabefogadási lehetőséggel) rendelkező periodikái (AARMS, Bolyai Szemle, Hadmérnök, Műszaki Katonai Közlöny, Magyar Rendészet) szolgálnak. [7]

Az NKE által biztosított katasztrófavédelmi témájú tudományos publikációk elérhetőségi lehetőségei közül az első az egyetem repozitórium-rendszere és tudományos katasztere a LUDITA-rendszer, melyben elérhetőek az egyetemi karokon és szervezeti egységeikben, a karközi intézetekben, a doktori iskolákban, a tudományos diákkörökben, a szakkollégiumokban létrehozott oktatási, kutatási és tudományos cikkek, jegyzetek, tankönyvek, szakdolgozatok, diplomamunkák. További hivatkozási lehetőséget biztosítanak a Katasztrófavédelmi Intézet konferencia kiadványai. A Magyar Tudományos Művek Tára pedig a tudományos művek hivatalos gyűjteménye, hiteles adatbázisa, mely adatbázisban valamennyi hazai szerzőre rá lehet keresni. A publikációk könnyen letölthetők és hivatkozási céllal felhasználhatók. [7]

4. AZ NKE DOKTORI KÉPZÉSEINEK BEMUTATÁSA

A katasztrófavédelmi kutatási terület keretében PhD doktori képzésen részt venni elsősorban az NKE Katonai Műszaki Doktori Iskolában, a Hadtudományi Doktori Iskolában és a Rendészettudományi Doktori Iskolában lehetséges. A Katonai Műszaki Doktori Iskolában (a továbbiakban: KMDI) 2014-től önálló védelmi igazgatási, majd ezt felváltva 2015. évtől

„Katasztrófavédelem” önálló kutatási terület működik. A KMDI-ben működő Katasztrófavédelem kutatási terület tevékenysége keretében az Intézet oktatói és a BM OKF tudományos fokozattal rendelkező szakértői témavezetői és oktatói feladatokat látnak el. Az Intézet méretéhez képest jelentős számú, esetenként angolul is felvehető, kutatási téma és tantárgy hirdetése valósul meg, amelyek a tűzvédelem, a polgári védelem, az iparbiztonság, a vízügyi igazgatás és a honvédelmi igazgatás műszaki szakterületén biztosítanak alapot a doktoranduszi tanulmányokhoz és disszertációs tevékenységhez. [3]

Kiemelkedő eredménynek számít, hogy a kutatási terület hallgatói közül 2015. évtől kezdődően ezidáig összesen 30 fő szerzett PhD tudományos fokozatot. Jelenleg 3 fő hallgatónak van folyamatban fokozatszerzési eljárása. A kutatási terület tevékenységéhez a KVI és együttműködő szervezetei adják a bázist. Az Intézet és a kutatási terület tudományos munkájának céljaul elsősorban az egységes katasztrófavédelmi rendszer tevékenységéből adódó műszaki, vezetési és szervezési szakmai-tudományos problémák megoldása vált. A katasztrófavédelem szervezetében a közelmúltban megjelent új feladat-, és hatáskörök újabb kihívás elé állítják az oktatás és kutatás képviselőit. [3]

A kutatási témák célkitűzései között immár nyomatékosabban megjelent a katasztrófavédelmi hatósági szervezet-, és intézményrendszer fejlesztésének, illetve a beavatkozás kultúrájáról a megelőzés kultúrájára történő áttérés szakmai igénye is. A kutatási témák között ma már ott

vannak a katasztrófavédelem iparbiztonsági és vízügyi hatósági jog-, intézmény-, és eszközrendszerének fejlesztéséhez kapcsolódó kutatási feladatok. A kutatási témák vezetői és az iskola oktatói főként a Katasztrófavédelmi Intézet oktatói állományából és a katasztrófavédelem területén dolgozó, doktori fokozattal rendelkező szakemberek közül kerülnek ki. A jövő nagy lehetősége lesz a tűzvédelmi mérnökképzésben rejlő jelentős szakmai és tudományos potenciál, amely középtávon a tűzvédelmi mérnöki mesterképzés, a kapcsolódó tűzvédelmi műszaki szakirányú továbbképzések, valamint a mérnöki és műszaki szakterületen megjelenő új belső és külső oktatók munkásságának köszönhetően használható fel. [8]

Témahirdetésre került továbbá sor a Rendészettudományi és a Hadtudományi Doktori Iskolában is, ahol egy fő szerzett katasztrófavédelmi témakörben PhD doktori tudományos fokozatot. Fontos megjegyezni, hogy a rendészettudományi doktori képzés területén a különleges jogrendet, a válságkezelést és a katasztrófavédelmet érintően a fejlesztés igénye és lehetősége is adott, amelyet hathatósan támogatni szükséges. [9]

5. ÖSSZEFOGLALÁS

Magyarországon az egységes katasztrófavédelmi rendszer megteremtésével párhuzamosan folyt a felsőfokú katasztrófavédelmi alap- és mesterképzés kialakítása és fejlesztése. A Katasztrófavédelmi Intézet és jogelőd szervezetei több mint két évtizede végzik felsőoktatási tevékenységüket, amelynek fő célkitűzése, hogy biztosítsa a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet részére alapfeladatai ellátásához szükséges magasan kvalifikált, a legkorszerűbb elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkező tisztii utánpótlás bázisát. A már meglévő képzések eredményességének, hatékonyságának növelése mellett fő feladat az intézet oktatási portfóliójának a folyamatosan jelentkező képzési igényekhez történő igazítása, amely elsődlegesen a tűzvédelmi mérnöki alapképzés 2022. év szeptemberi indításának előkészítését jelentette. A biztonsági összekötő szakirányú továbbképzés a BM OKF irányítása mellett és a jogi szabályozás teljesítésében érintett szakterületi oktatóknak a bevonásával folyik, amely lehetővé teszi a friss jogalkalmazási gyakorlat megfelelő szintű érvényesítését.

A katasztrófavédelmi képzési portfólió csúcsán helyezkedik el a PhD doktori képzés, amely

az NKE szakirányú képzést folytató doktori iskoláiban valósulhat meg eredményesen. Megállapítható, hogy a doktori képzés eredményesen hozzájárulhat a katasztrófavédelmi szakterületek jog-, intézmény-, és eszközrendszerének a fejlesztéséhez.

HIVATKOZÁSOK

- [1] BLESZITY János, JOÓ Bálint: NKE - katasztrófavédelmi egyetemi képzés született. Védelem Katasztrófavédelmi Szemle XX:(5) pp. 38-40. (2013)
- [2] VASS Gyula, KÁTAI-URBÁN Lajos, CSÉPLŐ Zoltán: A katasztrófavédelmi felsőoktatási képzés gyakorlatorientált felkészítési tevékenységének elemzése Védelem tudomány: katasztrófavédelmi online tudományos folyóirat II:(2) pp. 223-236. (2017)
- [3] VASS Gyula ; KÁTAI-URBÁN, Lajos: A katasztrófavédelmi felsőoktatási képzés fejlődése és jövője. Belügyi Szemle: A Belügyminisztérium Szakmai Tudományos Folyóirata (2010-) 70 : 10 pp. 2135-2152., (2022)
- [4] VASS Gyula: Gondolatok a katasztrófavédelmi felsőoktatásról. Védelem Tudomány: Katasztrófavédelmi Online Tudományos Folyóirat II.(1) pp. 188-203., 16 p. (2017)
- [5] VASS Gyula: A katasztrófavédelmi képzés helyzete a rendészeti felsőoktatás rendszerében. In: Dobák Imre; Hautzinger Zoltán (szerk.) Szakmaiság, szerénység, szorgalom: Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Budapest, Magyarország: Dialóg Campus Kiadó, Nordex Kft., (2018) pp. 659-667. 9 p.
- [6] CSÉPLŐ Zoltán ; KÁTAI-URBÁN Lajos ; VASS Gyula: A tűzvédelmi mérnöki képzéshez szükséges szakmai feltételek vizsgálata. HADMÉRNÖK XIII. : 1. pp. 153-167., 15 p. (2018)
- [7] KÁTAI-URBÁN Lajos, VASS Gyula. Katasztrófavédelmi PHD doktori képzés és kutatás. Védelem Tudomány IV. (3) pp. 165-184.
- [8] KÁTAI-URBÁN Lajos: Doktori képzés és kutatás a katasztrófavédelem rendszerében. In. Épületek tűzvédelme a tervezéstől a beavatkozásig. Tudományos konferencia. 2019. április 10. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest.

[9] Kátai-Urbán, Lajos: Katasztrófavédelmi kutatások a doktori képzésben. In: Bodnár, László; Heizler, György (szerk.) Konferenciakiadvány: Természeti Katasztrófák Csökkentésének Világnapja Nemzetközi Tudományos Konferencia. Budapest. Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Országos Egyesület (2021) 369 p. pp. 57-70. , 14 p.

Dr. habil. Vass Gyula ny. tűzoltó ezredes PhD, egyetemi docens,

Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Katasztrófavédelmi Intézet
gyula.vass@uni-nke.hu

Ret. Col. Gyula Vass PhD, associate professor,

Institute of Disaster Management, Faculty of Law Enforcement University for Public Service
orcid.org/0000-0002-1845-2027